

SOURCES ON JEWISH LEADERS & JEWISH LEADERSHIP

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d" to be published in the future.

1) בראשית ו:ט

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֵי הַיָּסוּדִים הַתְּהִלָּה נֹחַ:

2) בראשית ז:ז

וַיְבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנִשְׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתְּבֵּה מִפְּנֵי מַי הַמַּבּוּל:

3) פירוש רש"י על בראשית ו:ט

בְּדוֹרוֹתָיו - יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, ג לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום

4) מדרש, בראשית רבה ל:ז

איש כל מקום שנאמר איש צדיק ומומחה שכל ק"ך שנה היה נח נוטע ארזים וקוצצן אמרו למה כדן אמר להון כך אמר מאריה דעלמא דהוא מייתי מבולא על עלמא א"ל אין איתי מבולא לא אתי אלא על ביתיה דהוא גברא...

5) בראשית יב:ה, מדרש בראשית רבה פד:ד

וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְּחָרָו וַיֵּצְאוּ לְלֶכֶת אַרְצָה כְּנָעַן וַיְבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן:

וד"א וישב יעקב וגוי אברהם גייר גיורים הה"ד (בראשית יב) ויקח אברהם את שרי אשתו א"ר אלעזר בשם ר' יוסי בן זימרא אם מתכנסין כל באי העולם לבראות אפילו יתוש אחד אינן יכולין ואת אומר ואת הנפש אשר עשו בחרן אלא אלו הגרים שגייר אותם אברהם ולמה אמר עשו ולא אמר גיירו ללמד שכל מי שהוא מקרב את הגר כאלו בראו תאמר אברהם היה מגייר ושרה לא היתה מגיירת תלמוד לומר ואת הנפש אשר עשו בחרן ואת הנפש אשר עשו א"ר חוניא אברהם היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים ומה ת"ל אשר עשו אלא מלמד שהיה אברהם אבינו מכניסין לתוך ביתו ומאכילן ומשקן ומקרבן ומכניסין תחת כנפי השכינה

6) פירוש רבי עובדיה מברטנורה על משנה אבות א:ה

יְהִי בֵּיתְךָ פֶּתוּחַ לְרוּחָהּ - כביתו של אברהם אבינו ע"ה שהיה פתוח לארבע רוחות העולם. כדי שלא יצטרכו האורחים להקיף למצוא הפתח:

7) מדרש בראשית רבה לח:יג

וימת הרן על פני תרח אביו רבי חייא בר בריה דרב אדא דיפו תרח עובד צלמים היה חד זמן נפיק לאתר הושיב לאברהם מוכר תחתיו הוה אתי בר אינש בעי דזיבן והוה א"ל בר כמה שנין את והוה א"ל בר חמשין או שיתין והוה א"ל ווי ליה להוה גברא דהוה בר שיתין ובעי למסגד לבר יומי והוה מתבייש והולך לו חד זמן אתא חד איתתא טעינה בידה חדא פינד דסולת אמרה ליה הא לך קרב קודמיהון קם נסיב בוקלסא בידיה ותבריהון לכולהון פסיליא ויהב בוקלסא בידא דרבה דהוה ביניהון כיון דאתא אבוה א"ל מאן עביד להון כדן א"ל מה נכפר מינד אתת חדא איתתא טעינה לה חדא פינד דסולת ואמרת לי הא לך קריב קודמיהון קריבת לקדמיהון הוה דין אמר אנא איכול קדמאי ודין אמר אנא איכול קדמאי קם הדין רבה דהוה ביניהון נסב בוקלסא ותברינון א"ל מה אתה מפלה בי וידעין אנון א"ל ולא ישמעו אזניך מה שפיך אומר נסביה ומסריה לנמרוד א"ל נסגוד לנורא א"ל אברהם ונסגוד למיא דמטפין נורא א"ל נמרוד נסגוד למיא א"ל אם כן נסגוד לעננא דטעין מיא א"ל נסגוד לעננא א"ל אם כן נסגוד לרוחא דמבדר עננא א"ל נסגוד לרוחא א"ל ונסגוד לבר אינשא דסביל רוחא א"ל מילין את משתעי אני איני משתחוה אלא לאור הרי אני משליכך בתוכו ויבא אליו שאתה משתחוה לו ויצילך הימנו הוה תמן הרן קאים פלוג אמר מה נפשך אם נצח אברהם אנא אמר מן דאברהם אנא ואם נצח נמרוד אנא אמר דנמרוד אנא כיון שירד אברהם לכבשן האש וניצול אמרין ליה דמאן את אמר להון מן אברהם אנא נטלוהו והשליכוהו לאור ונחמרו בני מעיו ויצא ומת על פני תרח אביו הה"ד (שם יב) וימת הרן על פני תרח וגוי:

8) בראשית יג:יג, בראשית יח: כ-כו, לב

וַאֲנִשְׁי סֹדִם רָעִים וְחֹטְאִים לְד' מָאָד:

וַיֹּאמֶר ד' יַעֲקֹב סֹדִם וְעַמְרָה כִּי־רָבָה וְחֹטְאִים כִּי כְּבֹדָה מָאָד: אַרְבֵּה־נָא וַאֲרָאָה הַכְּצַעֲקוּתָהּ הַבְּאָה אֵלַי עֲשׂוּ אִפְלָה וְאִם־לֹא אֲדַעָה: וַיִּפְּנוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּלְכּוּ סֹדְמָה וְאַבְרָהָם עוֹדְנָו עִמָּד לְפָנָי ד': וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צַדִּיק עִם־רָשָׁע: אוֹלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הָאֵף תִּסְפָּה וְלֹא־תִשָּׂא לְמָקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ: חֲלָלָה לָךְ מַעֲשֵׂת אִפְדָּבָר הִנֵּה לְהַמִּית צַדִּיק עִם־רָשָׁע וְהִנֵּה כַּצַּדִּיק כְּרָשָׁע חֲלָלָה לָךְ הַשֹּׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: וַיֹּאמֶר ד' אִם־אֶמְצָא בְּסֹדִם

22) בראשית מז: יב, מא: נז

וַיִּכְלֹל יוֹסֵף אֶת-אֲבִיו וְאֶת-אָחִיו וְאֶת כָּל-בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטֶּף :
וְכָל-הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיִמָּה לְשֹׁבֵר אֶל-יוֹסֵף כִּי-חֲזַק הָרַעַב בְּכָל-הָאָרֶץ :

23) בראשית מח: ה, כב, מלכים א' יב: כה

וַעֲתָה שְׁנֵי-בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לָךְ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם עַד-בָּאִי אֵלַיךָ מִצְרַיִמָּה לִי-הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרֵאוֹבַם וְשִׁמְעוֹן יְהוּ-לִי :
וְאֲנִי נֹתֵתִי לָךְ שְׂכָם אֶחָד עַל-אֶחָיֶךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחָרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי :

24) מלכים א' יב: כה

וַיָּבֹן יִרְבְּעָם אֶת-שְׂכָם בְּהָר אֶפְרַיִם וַיֵּשֶׁב בָּהּ וַיֵּצֵא מִשָּׁם וַיָּבֹן אֶת-פְּנוּאֵל :

25) פירוש רש"י על ישעיה יא: יג

אֲפֵרַיִם לֹא יִקְנֵא אֶת יְהוּדָה - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד לא יקנאו זה בזה:

26) סנהדרין קב.

אמר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו, מי בראש: בן ישי בראש אי הכי לא בעינא.

27) בני יששכר, מאמר חודש אלול א

ידוע תרין משיחין הם המקווים לנו, משיח בן דוד מן יהודה, משיח בן יוסף מן אפרים [זוה"ק ח"ג רע"ח ע"ב], נ"ל להיות אותן ה' שבטים הם נגד ניסן ותשרי עפ"י סדר הדגלים כמו שכתבתי לך כמה פעמים, יהודה נגד ניסן אפרים נגד תשרי, ובאותן ה' חדשים הוא התחדשות בריאת העולם כפלוגתת ר' אליעזר ור' יהושע [ר"ה י ע"ב], ואסברא מרן האריז"ל אלו ואלו דברי אלקים חיים, תשרי במחשבה ניסן במעשה:

28) שם משמואל, ויגש תרעה

ולפי מה שאמרנו מענין יהודה ויוסף שמדתו של יוסף היא לדחות את כחות הרע ומדתו של יהודה להמשיך חסד ורחמים לישראל, ולעתידי יהיו כולם כאחד, יובן ענין שני המשיחים משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

29) דברים לד: י'

וְלֹא-קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ יְהוָה פְּנִים אֶל-פְּנִים :

30) שמות ג: ב, ג, י'-יא: ד, י', ו: יב

וַיֵּרָא מֶלֶאכָה ד' אֱלֹהֵי בְלַבְת-אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בֹּעֵר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינְנוּ אֶפְלָ: ... וַעֲתָה לָכֶּה וְאֲשַׁלַּחְךָ אֶל-פְּרַעֲה וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹקִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶּךָ אֶל-פְּרַעֲה וְכִי אוֹצִיא אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אֵישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשׁ גַּם מֵאֵז דְּבָרְךָ אֶל-עַבְדְּךָ כִּי כָבֵד פָּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה לְפָנָי ד' לֵאמֹר הֵן בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמְעֵנִי פְרַעֲה וְאֲנִי עֵרַל שֹׁפֵתִים:

31) דרשות הר"ן, דרוש ה

ולזאת הסבה נשלם משה בכל שלימות נביא, להאמין שענינו בכח אלהי, והוסר ממנו בהשגחה גמורה הדבור הצח, יען לא יחשב שהיות [כלל] ישראל וגדוליהם נמשכים אחריו, היה לצחות דברו כמו שאמר על מי שהוא צח הדבור שימשיך ההמון אחריו, ושהשקר ממנו יחשב אמת, והדבר [כלו] בהפך למי שהוא כבד פה וכבד לשון, שהאמת לא יקובל ממנו רק לחוזק הגלותו, ולזה הוסר בהשגחה לא היה דבר נופל במקרה:

32) במדבר יב: ג

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִי [עניו] מֵאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה :

33) שמות ב: יא-יט

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אָחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלַתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרַיִם מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאָחִיו: וַיִּפְּן כֹּה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּפֶּךְ אֶת-הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל: וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנַיִם וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לְרַשָּׁע לָמָּה תִּכָּה רָעָד: וַיֹּאמֶר מִי שָׁמַךְ לְאִישׁ שׁוֹר וְשֹׁפֵט עֲלֵינוּ הַלְהַרְגֵנִי אִתָּה אִמֶּר כְּאֲשֶׁר הִרְגַת אֶת-הַמִּצְרִי וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֶשׁ לְהַרְגוֹ אֶת-מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲה וַיֵּשֶׁב בָּאָרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבְּעָר: וַלְכֹהֵן מִדְיָן שָׁבַע בָּנוֹת וַתְּבַאֲנָה וַתִּדְלַגְנָה וַתִּמְלֶאנָה אֶת-הַרְהֻטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן: וַיְבֹאוּ הָרַעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיּוֹשֶׁעַן וַיִּשְׁקֶן אֶת-צֹאנָם: וַתְּבַאֲנָה אֶל-רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מִדּוּעַ מִהֲרַתְּוּ בֹא הַיּוֹם: וַתֹּאמְרוּ אִישׁ מִצְרַיִם הֲצִילָנוּ מִיַּד הָרַעִים וְגַם-דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשְׁקֶן אֶת-הַצֹּאן:

34) מדרש, שמות רבה ב: ב

בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנא' (תהלים עח) ויקחהו ממכלאות צאן מהו ממכלאות צאן כמו (בראשית ח) ויכלא הגשם היה מונע הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך ואחר כך מוציא הזקנים כדי

שירעו עשב הבינונית ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבא וירעה בעמי הה"ד (תהלים עח) מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן אמרו רבותינו כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחסית כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא עיף אתה הרכיבו על כתיפו והיה מהלך אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך חיך אתה תרעה צאני ישראל הוי ומשה היה רועה:

35 שמות לב:לא-לב

וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל-דִּי וַיֹּאמֶר אֲנִי חָטָא הָעַם הַזֶּה חָטָא גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֲלֹהֵי זָהָב: וְעַתָּה אִם-תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם-אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ:

36 שמות לג:יא ורש"י על במשבר כז:טז

וַדְבַר דִּי אֶל-מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמַּחֲנֶה וּמְשַׁרְתּוֹ יְהוֹשֵׁעַ בֶּן-נוּן נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל: יפקד ה' - ... כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל...

37 ברכות סב

אמר רבי עקיבא: פעם אחת נכנסתי אחר רבי יהושע לבית הכסא, ולמדתי ממנו שלשה דברים: למדתי שאין נפנין מזרח ומערב אלא צפון ודרום, ולמדתי שאין נפרעין מעומד אלא מיושב ולמדתי שאין מקנחין בימין אלא בשמאל. אמר ליה בן עזאי: עד כאן העזת פנים ברבך - אמר ליה: תורה היא וללמוד אני צריך. תניא, בן עזאי אומר: פעם אחת נכנסתי אחר רבי עקיבא לבית הכסא, ולמדתי ממנו שלשה דברים: למדתי שאין נפנין מזרח ומערב אלא צפון ודרום, ולמדתי שאין נפרעין מעומד אלא מיושב, ולמדתי שאין מקנחין בימין אלא בשמאל. אמר לו רבי יהודה: עד כאן העזת פניך ברבך - אמר לו: תורה היא וללמוד אני צריך.

38 שמות יז:ט-י, יג

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר-לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בְּעַמְלֶק מְחַר אֲנֹכִי נָצַב עַל-רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וּמִטָּה הָאֱלֹקִים בְּיָדִי: וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ מֹשֶׁה לְהַלָּחֶם בְּעַמְלֶק וּמִשָּׁה אַהֲרֹן וְחֹזֵר עָלוֹ רֹאשׁ הַגְּבֻעָה: ... וַיַּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת-עַמְלֶק וְאֶת-עַמּוֹ לְפִי-חָרֶב:

39 שמות יז:ו-ז

וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְכָלֹב בֶּן-זִפְנֵה מִן-הַתַּרְיָם אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגִדֵיהֶם: וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדְתַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

40 במדבר כז:טו-כג

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-דִּי לֵאמֹר: יִפְקֹד דִּי אֱלֹקֵי הַרוּחַת לְכָל-בִּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה: אֲשֶׁר-יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדַת דִּי כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה: וַיֹּאמֶר דִּי אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמְכָת אֶת-יְדָיךָ עָלָיו: וְהֶעֱמַדְתָּ אֹתוֹ לְפָנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וְלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעִינֵיהֶם: וְנִתְּתָה מֵהוֹדָךְ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עַדְתַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְלְפָנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוֹרִים לְפָנֵי דִי עַל-פִּי יֵצְאוּ וְעַל-פִּי יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ וְכָל-הָעֵדָה: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה דִּי אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לְפָנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וְלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה: וַיִּסְמְךְ אֶת-יְדָיו עָלָיו וַיִּצְוֶהוּ כַּאֲשֶׁר דְּבַר דִּי בֶּיַד-מֹשֶׁה:

41 פירוש רש"י על במדבר כז:טז-יח

אלקי הרחוחות - למה נאמר אמר לפניו, רבונו של עולם, גלוי יודוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד, ואינן זומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו: אשר יצא לפניהם - לא כדרך מלכי האומות, שיושבים בבתיהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה, אלא כמו שעשיתי אני, שנלחמתי בסיוחן ועוג, שנאמר אל תירא אותו (במדבר כא, לד), וכדרך שעשה יהושע, שנאמר וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגוי (יהושע ה, יג), וכן בדוד הוא אומר כי הוא יוצא ובא לפניהם (שמואל א' יח:טז), יוצא בראש ונכנס בראש: אשר רוח בו - כאשר שאלת, שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד: וסמכת את ידך עליו. תן לו מתורגמן, שידרוש בחי"ך, שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה:

42 תענית כג

מעשה ששלחו לחוני המעגל וכו'. תנו רבנן: פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים. שלחו לחוני המעגל: התפלל וירדו גשמים התפלל ולא ירדו גשמים. עג עוגה ועמד בתוכה, כדרך שעשה חבקוק הנביא, שנאמר (חבקוק ב') על משמרותי אעמדה ואתיצבה על מצור וגו'. אמר לפניו: רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם עלי בניך. התחילו גשמים מנטפין, אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות. כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא להתיר שבועתך. אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות. ירדו בזעף, עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית. ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג.

43 תענית כג.

יתיב, קא כריך ריפתא, אתא ליה שינתא, ניס. אהדרא ליה משוניתא, איכסי מעינא, וניס שבעין שנין. כי קס חזייה לההוא גברא דהוא קא מלקט מינייהו. אמר ליה: את הוא דשתלתיה? - אמר ליה: בר בריה אנא. אמר ליה: שמע מינה דניימי שבעין שנין. חזא לחמריה דאתיילידא ליה רמכי רמכי. אזל לביתיה, אמר להו: בריה דחוני המעגל מי קיים? - אמרו ליה: בריה ליתא, בר בריה איתא. אמר להו: אנא חוני המעגל. לא הימנוהו. אזל לבית המדרש, שמעינהו לרבנן דקאמרי: נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל, דכי הוי עייל לבית מדרשא, כל קושיא דהוו להו לרבנן הוה מפרק להו. אמר להו: אנא ניהו, ולא הימנוהו, ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה, חלש דעתיה, בעי רחמי ומית. אמר רבא, היינו דאמרי אינשי: או חברותא או מיתותא.

44 במדבר יא:טז

וַיֹּאמֶר ד' אֶל-מֹשֶׁה אֲסַפֶּה-לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי-הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:

45 פירוש רש"י על במדבר יא:טז

אשר ידעת כי הם וגו' - אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך, והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם, שנאמר ויכו שוטרי בני ישראל, עתה יתמנו בגדולתן, כדרך שנצטערו בצרתן:

46 במדבר יא:כד-כט

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי ד' וַיֹּאסֹף שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סָבִיבַת הָאֹהֶל: וַיֵּרָד ד' וַיַּעֲנֵן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שְׁבָעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֵפוּ: וַיִּשְׁאַרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים בְּמַחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּדָד וַתִּנַּח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בְּפִתְבֵּיַם וְלֹא יָצְאוּ הָאֶהָלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחֲנֶה: וַיֵּרָץ הַנַּעַר וַיִּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה: וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחָרְיוֹ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלָם וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל-עַם ד' נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:

47 סנהדרין יז.

תנו רבנן: (במדבר י"א) וישארו שני אנשים במחנה יש אומרים בקלפי נשתיירו. שבשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אמר משה: כיצד אעשה? אברור ששה מכל שבט ושבט נמצאו שנים יתירים, אברור חמשה חמשה מכל שבט ושבט נמצאו עשרה חסרים, אברור ששה משבט זה וחמשה משבט זה הריני מטיל קנאה בין השבטים, מה עשה? בירר ששה ששה, והביא שבעים ושנים פיתקין, על שבעים כתב זקן ושנים הניח חלק, בללן ונתנן בקלפי, אמר להם: בואו וטלו פיתקיכם כל מי שעלה בידו זקן אמר: כבר קידשך שמים, מי שעלה בידו חלק אמר: המקום לא חפץ בדך, אני מה אעשה לך? ... רבי שמעון אומר: במחנה נשתיירו. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: אספה לי שבעים איש אמרו אלדד ומידד: אין אנו ראויין לאותה גדולה, אמר הקדוש ברוך הוא: הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם. ומה גדולה הוסיף להם שהנביאים כולן נתנבאו ופסקו, והם נתנבאו ולא פסקו. ומה נבואה נתנבאו? אמרו: משה מת, יהושע מכניס את ישראל לארץ.

48 פירוש רש"י ובכור שור על במדבר יא:כו

וישארו שני אנשים - (ספרי) מאותן שנבחרו אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו:

וישארו שני אנשים במחנה - איכא למאן דאמר במחנה נשארו, שידעו שהקב"ה צוה שבעים, ומשה בירר ע"ב, שלקח ששה מכל שבט, אמרו - אין אנו ראויים לאותו גדולה, הוצא מהשבעים אל האוהל, ולא תצטרך לגורל, ולא יהיה בוש לאותן שיטלו חלק. ולפי שמיעטו עצמן, הוסיף הקב"ה גדולה על גדולתן, שהאחרים נתנבאו ופסקו, שבאו נבואתן מכחו של משה, והם נתנבאו ולא פסקו, [לפי] שבה נבואתן מהקב"ה. והמה בכתובים - בכתב שנכתבו שם השבעים ושנים זקנים כשנקבו בשמות לבא אל הגורל. ואיכא למאן דאמר בקלפי נשארו, שכשראו שנים מן הזקנים שנטלו חלק, אמרו - עתה יתביישו, ולא רצו ליטול פתקיהם, אלא אמרו אין אנו ראויים לאותה גדולה, יהיו אילו שנים במקומינו, והלכו להם, ולא יצאו האהלה, - להתנבאות, וזהו - "והמה בכתובים" שבפתקיהם היה כתוב "זקן", שכבר נטלו [שנים מהשבעים] החלקים

49 שמות א:טו-כב

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמַלְאכָתָא הַעֲבְרִיתָ אֲשֶׁר שָׁם הָאֶחָת שְׁפָרָה וְשֵׁם הַשְּׁנִית פּוּעָה: וַיֹּאמֶר בְּיָלְדָן אֶת-הַעֲבְרִית וַרְאִיתָן עַל-הָאֲבָנִים אִם-בֶּן הוּא וְהַמֶּתָן אֹתוֹ וְאִם-בֵּת הוּא וְחַיָּה: וַתִּירְאוּ הַמַּלְאכָתָא אֶת-הָאֱלֹקִים וְלֹא עָשׂוּ כְאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵיךָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים: וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לְמַלְאכָתָא וַיֹּאמֶר לָהֶן מִדּוּעַ עֲשִׂיתָן הַדָּבָר הַזֶּה וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים: וַתֹּאמְרוּ הַמַּלְאכָתָא אֶל-פְּרֹעָה כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמַּצְרִית הַעֲבְרִית כִּי-חַיֹּת הֵנָּה בְּטָרִם תִּבּוֹא אֲלֵהֶן הַמַּלְאכָתָא וַיִּלְדוּ: וַיִּיטָב אֲלֵהֶם לְמַלְאכָתָא וַיִּרְבּוּ הָעָם וַיַּעֲצְמוּ מְאֹד: וַיְהִי כִּי-יָרְאוּ הַמַּלְאכָתָא אֶת-הָאֱלֹקִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים: וַיֵּצְאוּ פְרֹעָה לְכָל-עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל-הַבֶּן הַיְלֹד הַיְאֹרָה תִּשְׁלַיְכֶהוּ וְכָל-הַבֵּת תַּחֲיִין:

50 פירוש רש"י על שמות א:יז

ותחייין את הילדים - קספקות להם מים ומזון.

51 רש"י על שמות ב:א

ויקח את בת לוי -- פרוש היה ממנה מפני גזירת פרעה, וחזר ולקחה, וזהו וילך, שהלך בעצת בתו שאמרה לו גזרתך קשה משל פרעה, אם פרעה גזר על הזכרים ואתה גם כן על הנקבות.

52 שמות ב:א-ט

וַיִּלְדָּ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקְרָא אֶת-בֶּת-לֵוִי: וַתֵּהָרָה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּרְאֵהוּ אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים: וְלֹא-יָקֻלָּה עוֹד הִצְפִּינוּ וַתִּקַּח-לוֹ תֵּבַת גֹּמָא וַתַּחמְרָהּ בַּחמֶר וּבַזָּפֶת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שֵׁפֶת הַיָּאָר: וַתִּתְצַב אַחֲתוֹ מֵרְחֹק לְדַעַה מִה-יַעֲשֶׂה לוֹ: וַתֵּרָד בֶּת-פְּרַעָה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאָר וַנִּעְרַתֶּיהָ הַלֵּלָת עַל-גַּד הַיָּאָר וַתִּרְאֵהוּ אֶת-הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-אֲמִתָּהּ וַתִּקְרָחָה: וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד וְהִנֵּה-נֶעֶר בֶּכָה וַתַּחמַּל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִי־לִדִּי הָעִבְרִים זֶה: וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ אֶל-בֶּת-פְּרַעָה הַאֵלֶּף וַקְרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת מֶן הָעִבְרִית וַתִּינַק לָךְ אֶת-הַיֶּלֶד: וַתֹּאמֶר-לָהּ בֶּת-פְּרַעָה לְכִי וַתֵּלֶדְךָ הַעֲלֵמָה וַתִּקְרָא אֶת-אִם הַיֶּלֶד: וַתֹּאמֶר לָהּ בֶּת-פְּרַעָה הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינִקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתִּנְיָקְהוּ:

53 שמות טו:כ-כא

וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אַחֹת אַהֲרֹן אֶת-הַתֵּנֶף בְּיַדָּהּ וַתִּצְאֶהָ כָּל-הַנְּשִׂים אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבַמַּחֲלֹת: וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוֹ לַד' כִּי-גָאָה גָאָה סוּס וָרֶכָבוֹ רָמָה בַּיָּם:

54 פירוש רש"י על שמות טו:כ

בתופים ובמחולות - מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים, והוציאו תופים ממצרים:

55 במדבר יב:טו-טז ופירוש רש"י

וַתִּסְגַּר מִרְיָם מַחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד-הָאָסֹף מִרְיָם: וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאָרָן: וְהָעָם לֹא נָסַע -- זֶה הַכּוּזָה חֵלֶק לֵה הַמִּקּוֹם בְּשִׁבִיל שְׁעָה אַחַת שֶׁנִּתְעַכְכָּה לַמֶּשֶׁה כִּשְׁהוֹשִׁלְךָ לִיאֹר, שֶׁנֶּאֱמַר וַתִּתְצַב אַחֲתוֹ מֵרְחוֹק וְגו' (שמות ב, ד. סוטה ט):

56 במדבר כ:א-ב ורש"י שם

וַיָּבֵאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֹן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמַת שָׁם מִרְיָם וַתִּקְבֹּר שָׁם: וְלֹא-הָיָה מִיָּם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מִיָּם לָעֵדָה -- מִכָּאן, שֶׁכָּל מ' שָׁנָה הָיָה לָהֶם הַבָּאָר בְּזִכּוֹת מֵרִים:

57 שמות לב:ב-ג ופירוש שפתי חכמים

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פְּרָקוּ נְזָמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנִתֵיכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלַי: וַיִּתְּפְּרוּ כָּל-הָעָם אֶת-נְזָמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל-אַהֲרֹן: ...בנות ישראל לא רצו ליתן אפילו נזמי כסף לפי שטרחו בו, וערב רב נותנים נזמי זהב,

58 שמות לה:כא-כב ורמב"ן שם

וַיָּבֵאוּ כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִשְׂאוֹ לְבוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הִבִּיאוּ אֶת-תְּרוּמַת ד' לְמִקְלַת אֹהֶל מוֹעֵד וְלְכָל-עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל-הַנְּשִׂים כָּל נְדִיב לֵב הִבִּיאוּ חָן וְנֶזֶם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל-כְּלֵי זָהָב וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַד': ...וטעם ויבאו האנשים על הנשים. בעבור כי הנדבה בתכשיטין היא מצויה אצל הנשים יותר, וכלן היו להן, ופרקו נזמיהן וטבעותיהן מיד, ובאו תחלה, והאנשים אשר נמצאו להם הביאו עמהם, כי טעם על הנשים שהן היו שם בראשונה והאנשים נטפלו להן.

59 שמות לח:ח ורש"י שם

וַיַּעַשׂ אֶת הַפִּזִּיר נְחֹשֶׁת וְאֶת פָּנוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבָאוּ פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: בְּמִרְאוֹת הַצּוּבָאוֹת -- בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם, ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה, ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה, ונזקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, ... וזה שנאמר במראות הצובאות,

60 סוטה יא:

בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים, בשעה שהולכות לשאוב מים, הקב"ה גם מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מים ומחצה דגים, ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים, ומוליכות אצל בעליהן לשדה, ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונזקקות להן בין שפתיים, שנאמר: (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתיים וגו',

61 בראשית ג:ו-ז

וַתִּרְאֵהוּ הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תִאְוָה-הוּא וְכִי לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיָו וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכְלוּ: וַתִּפְקְחֶנָּה עֵינֶיהָ וַיִּדְעוּ כִּי עִירְמָם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עָלֶיהָ תִּאְוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת: וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהַלְּךָ בְּגֹן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן: וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּפֶה: וַיֹּאמֶר אֶת-קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֹן וַאֲיָרָא כִּי-עִירַם אֲנִי וְאֶחָבָא: וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לָךְ כִּי עִירַם אֶתֶּה הַמֶּן-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֲכָל-מִמֶּנּוּ אֲכָלְתָּ: וַיֹּאמֶר הָאָדָם אֲשֶׁר נִתְּתָה עִמּוֹדִי הוּא נִתְּנָה-לִּי מִן-הָעֵץ וַאֲכָל:

62 בראשית ד:ח-י'

ויאמר קין אל-הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל-הבל אחיו ויהרגהו: ויאמר ד' אל-קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי: ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן-האדמה:

63 שמות ג:טז, כט, ה:א ו שם

לך ואספת את-זקני ישראל ואמרת אליהם ד' אלקי אבותיכם נראה אלי אלקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקדתי אתכם ואת-העשוי לכם במצרים: וילך משה ואהרן ויאספו את-כל-זקני בני ישראל: ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל-פרעה כה-אמר ד' אלקי ישראל שלח את-עמי ויחגו לי במדבר: ואחר באו משה ואהרן וגו'. אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן, עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטין, לפי שיראו ללכת,

64 פירוש רש"י על שמות ה:א

ואחר באו משה ואהרן וגו' - אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן, עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטין, לפי שיראו ללכת,

65 שמות כד:יא ופירוש רש"י

ואל-אצילי בני ישראל לא שלח דו ויחזו את-האלקים ויאכלו וישתו: ויחזו את האלקים - היו מסתכלין בו בלב גס מתוך אכילה ושתיה כך מדרש תנחומא

66 במדבר יא:טז ופירוש רש"י

ויאמר ד' אל-משה אספה-לי שבועים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי-הם זקני העם וישטריו ולקחת אתם אל-אהל מועד והתיצבו שם עמו: אספה לי - הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים ישבו עמהם שנאמר (שמות ג) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תבערה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד) ויחזו את האלקים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן אבלות במתן תורה ופרע להם כאן

67 רות א:א-ה

ויהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו: ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני-בניו מחלון וכליון אפרתים מבית לחם יהודה ויבאו שדי-מואב ויהיו-שם: וימת אלימלך איש נעמי ותשארה היא ושני בניה: וישאו להם נשים מאביות שם האחת ערפה ושם השנית רות וישבו שם פעשור שנים: וימותו גם-שניהם מחלון וכליון ותשארה האשה משני ילדיה ומאישה:

68 בבא בתרא צא. ורמב"ם הלכות מלכים ה:ט

ר"ש בן יוחאי אומר אלימלך מחלון וכליון גדולי הדור היו ופרנסי הדור היו ומפני מה נענשו מפני שיצאו מארץ לחוצה לארץ אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ וכן יוצא הוא לסחורה אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין במה דברים אמורים כשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר אבל אם הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס יצא לכל מקום שימצא בו ריוח ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום:

69 סנהדרין ב.

אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה רבי יצחק אמר מיחה ולא נענה

70 שבת נד:

כל מי שאפשר למחות לאנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו באנשי עירו נתפס על אנשי עירו בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו

71 שבת נה.

אמר רבי אחא ברבי חנינא מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקדוש ברוך הוא וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה דכתיב ויאמר ה' אליו עובר בתוך העיר בתוך ירושלים והתוית תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה וגוי אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריאאל לך ורשום על מצחן של צדיקים תיו של דיו שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה ועל מצחם של רשעים תיו של דם כדי שישלטו בהן מלאכי חבלה אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו אמר לה הללו צדיקים גמורים והללו רשעים גמורים אמרה לפנינו רבונו של עולם היה בידם למחות ולא מיחו אמר לה גלוי וידוע לפני שאם מיחו בהם לא יקבלו מהם (אמר) (אמרה) לפנינו רבונו של עולם אם לפניך גלוי להם מי גלוי והיינו דכתיב זקן בחר ובתולה טף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו התיו אל תגשו וממקדשי תחלו וכתוב יחלו באנשים הזקנים אשר לפני הבית.

72) במדבר טז:א-ג

ויקח קרח בן-יצהר בן-קהת בן-לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן-פלת בני ראובן: ויקמו לפני משה ואנשים מבני-ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי-שם: ויקהלו על-משה ועל-אהרן ויאמרו אליהם רב-לכם פי כל-העדה כלם קדושים ובתוכם ד' ומדוע תתנשאו על-קהל ד':

73) הוריות י'

אמר להם: כמדומין אתם שררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם

74) דברים לד:ה, יהושע א:א,א:יג

ויקמת שם משה עבד-ד' בארץ מואב על-פי ד':
ויהי אחרי מות משה עבד ד' ויאמר ד' אל-יהושע בן-נון משרת משה לאמר:
זכור את-הדבר אשר צוה אתכם משה עבד-ד' לאמר יהוה אלהיכם מניח לכם ונתן לכם את-הארץ הזאת:
רבי יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד. ששגגת תלמוד עולה זדון. רבי שמעון אומר שלשה כתרים הם. כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר שם טוב עולה על גביהן:

75) משנה אבות ד:יג

רבי שמעון אומר שלשה כתרים הם. כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר שם טוב עולה על גביהן:

76) תוספתא בכורים ב:י'

לעולם העסוקין לגבוה אם היו עסוקין לשם שמים הרי הן בכלל ברכה:

77) פרקי אבות ב:ב

וכל העמלים עם הצבור, יהיו עמלים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסיעתן וצדקתם עומדת לעד. ואתם, מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם:

78) שולחן ערוך, חושן משפט ב:א

...וכל מעשיהם יהיו לשם שמים ודוקא גדול הדור או טובי העיר שהמחוס ב"ד עליהם וכן נוהגין בכל מקום שטובי העיר בעירן כב"ד הגדול

79) משנה אבות ב:ה

ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש:

80) ויקרא יט:טז

לא-תלך רכיל בעמיתך לא תעמד על-דם רעה אני ד':

81) דברים כב:א-ד

לא-תראה את-שור אחיך או את-שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: ואם-לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל-תוף ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו: וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל-אבדת אחיך אשר-תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם: לא-תראה את-חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו:

82) שבועות לט.

...מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה

83) אסתר ב:ה

איש יהודי הנה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש מיני:

84) פירושי רש"י על אסתר ב:ה

איש יהודי - על שגלה עם גלות יהודה כל אותן שגלו עם מלכי יהודה היו קרויים יהודים בין הגוים ואפילו משבט אחר הם איש ימיני - מבנימין היה כך פשוטו, ורבותינו דרשו מה שדרשו: